

modern conditions, must have a number of information and communication technologies for the effective implementation of the educational process. The authors cite the most popular competencies of a modern teacher, among which the ability to present material is in second place, and this is impossible today without the use of communication and information technology. In addition to professional and pedagogical competencies, a modern teacher must have a number of digital competencies, which will lead to changes in teacher training programs and PhD. The authors address the problem of information aging during the educational process and the impact of digitalization on this process. Digitalization will promote the development of educational services such as short educational programs to acquire a limited number of professional competencies required to perform a particular job or position.

The authors believe that the use of artificial intelligence and virtual reality in the educational process will develop rapidly. Under the influence of digitalization, educational institutions will undergo significant changes to increase the requirements of the material and technical base, as well as to the planning and architectural solutions of the premises. Digitalization will contribute to the development of internationalization and globalization in education. In general, digitalization has a significant impact on the transformation of modern education.

Keywords: education, development, digitalization, competence, information, teacher, communication technologies.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.09>

УДК 17.018.2:[316.77:159.9]304.3:37.011.3-051

Іванова О. В.

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО КОМПОНЕНТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Висвітлено результати емпіричного дослідження розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах Нової української школи. Розкрито актуальність досліджуваної проблеми, обґрунтовано її теоретико-методологічні засади. Визначено зміст і структуру досліджуваного феномену. Виокремлено і схарактеризовано складові комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності. Представлено авторський опитувальник “Вивчення розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності”, що дозволяє виявити рівень розвитку (або сформованості) комунікативного компонента психологічної готовності вчителя НУШ до педагогічної діяльності. Проаналізовано, кількісно і якісно, отримані експериментальні дані. Окреслено перспективи подальшого наукового пошуку.

Рівень розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах Нової української школи є індикатором якості прояву таких педагогічних здібностей як: здібність складати навчальний матеріал для учнів; розуміння вчителем учня; творчість у праці; педагогічний вольовий вплив на дітей; здібність організувати дитячий колектив; інтерес до дітей; змістовність і яскравість мови; педагогічна тактовність; здібність пов'язувати навчальний матеріал з життям; спостережливість; педагогічна вимогливість тощо. Окрім зазначених педагогічних

здібностей, комунікативний компонент педагогічної діяльності вчителя акумулює в собі морально-ціннісний та етичний аспекти, які педагог транслює під час взаємодії з учнями (як безпосередньо на уроці, так і в позаурочний час). Вони визначають спосіб прояву зазначених педагогічних здібностей у комунікативному процесі. У контексті формувального впливу вчителя Нової української школи (як взірця) на особистість учня особливого значення набуває узгодженість поведінки вчителя з морально-етичними принципами, які він декларує.

Ключові слова: вчитель, нова українська школа, учень, особистість, розвивальний вплив, психологічна готовність, комунікативний компонент, педагогічна діяльність, дослідження.

Актуальність досліджуваної проблеми зумовлена потребою освіти та суспільства у розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах НУШ, рівень якого водночас є індикатором якості прояву таких педагогічних здібностей як: здібність складати навчальний матеріал для учнів; розуміння вчителем учня; творчість у праці; педагогічний вольовий вплив на дітей; здібність організувати дитячий колектив; інтерес до дітей; змістовність і яскравість мови; педагогічна тактовність; здібність пов'язувати навчальний матеріал з життям; спостережливість; педагогічна вимогливість тощо. Окрім зазначених педагогічних здібностей, комунікативний компонент педагогічної діяльності вчителя акумулює в собі морально-ціннісний та етичний аспекти, які педагог транслює під час взаємодії з учнями (як безпосередньо на уроці, так і в позаурочний час). Вони визначають спосіб прояву зазначених педагогічних здібностей у комунікативному процесі.

У контексті формувального впливу вчителя Нової української школи (як взірця) на особистість учня особливого значення набуває узгодженість поведінки вчителя з морально-етичними принципами, які він декларує [2]. Головними серед них для комунікативної взаємодії ми визначаємо: визнання вчителем неповторності індивідуальності кожного учня і повагу до нього; ціннісне ставлення до особистості учня та щирий інтерес до неї; бачення потенціалу учня й щире зацікавлення у його розкритті; віра в учня та довіра до нього; чесність, тактовність і відкритість у вираженні свого ставлення (яке ґрунтується на духовно-моральних цінностях) як до позитивних рис й поведінки учня, так і до неприйнятних поведінкових проявів учня на уроці та в позаурочний час. Реалізація окреслених принципів можлива завдяки безманіпуляційній і прямій комунікації, коли вчитель висловлює своє ставлення не як однозначне судження, а як наслідок особистого враження, запитуючи учня: а що він/вона думає про це, – стимулюючи таким чином розвиток рефлексії, відповідальності і, як наслідок, свідомого ставлення до життя ще змалку.

Концептуально дослідження побудовано на засадах особистісно орієнтованого підходу (А. Адлер, Л. С. Виготський, А. Маслоу, В. В. Рибалка, К. Роджерс, В. Франкл, Е. Фромм та ін.), діяльнісного підходу (Л. І. Божович, Д. Б. Ельконін, О. М. Леонтьєв, Г. С. Костюк, С. Л. Рубінштейн та ін.), духовно-особистісного та вчинкового підходів (І. Д. Бех, І. С. Булах, А. Ц. Гармаєв, Р. М. Грановська, С. Д. Максименко, В. А. Роменець, С. О. Ставицька, Е. О. Помиткін, В. О. Татенко та ін.), а також коучингового підходу

(М. Аткинсон, Т. Голві, Дж. Уйтмор та ін.).

Теоретичною та методологічною основою констатувального експерименту є положення, що розкривають зміст і структуру комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності, дослідження яких здійснювали І. А. Зязюн, Н. В. Кузьміна, А. К. Маркова, І. О. Синиця, Р. П. Скульський, К. Д. Ушинський та ін., а також наукові розробки авторів, які досліджували різні аспекти проблеми розвитку психологічної готовності педагогічного персоналу до професійної діяльності, серед яких Ю. П. Азаров, А. Д. Демінцев, С. Б. Єлканова, В. І. Загвязинський, В. А. Кан-Калик, О. Г. Мороз, М. Д. Никандрова, В. П. Омеляненко, К. К. Платонов та ін.

Мета статті полягає у висвітленні результатів констатувального дослідження розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах Нової української школи (далі – НУШ) і проблемних аспектів в особливостях його прояву.

Рівень розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах НУШ водночас є індикатором якості прояву відповідних психолого-педагогічних здібностей (наприклад, розуміння вчителем учня; педагогічний вольовий вплив на дітей; здібність організувати дитячий колектив; інтерес до дітей; змістовність і яскравість мови; педагогічна тактовність та ін.). Окрім зазначених педагогічних здібностей, комунікативний компонент педагогічної діяльності вчителя акумулює в собі морально-ціннісний та етичний аспекти, які педагог транслює під час взаємодії з учнями. Вони визначають спосіб прояву зазначених педагогічних здібностей в комунікативному процесі, який залежить від емоційно-вольової регуляції вчителем своїх емоційний станів, імпульсів і реакцій [3].

Враховуючи ці положення, в основу програми дослідження покладено визначені нами зміст і структура комунікативного компонента психологічної готовності до педагогічної діяльності вчителя в умовах НУШ у психологічному аспекті. Відповідно до змісту комунікативного компонента ми розглядаємо його як сукупність: *суто комунікативних якостей* (комунікабельність, товариськість, відкритість), *морально-комунікативних рис особистості* (щирість, довіра, уважність, емпатія, тактовність, любов до дітей тощо) і *психолого-педагогічних умінь* (наприклад: здатність до морального вибору, до моральної оцінки явищ, вчинків; педагогічна тактовність, яскравість і переконливість мови; уміння спрямовувати діяльність учнів, здатність до створення нових засобів взаємодії з учнями, вміння керувати процесом спілкування тощо).

У межах структури комунікативного компонента ми виокремлюємо чотири складові, що визначають його сформованість або рівень його розвитку:

– комунікативна складова (комунікативні якості та морально-комунікативні риси, що складають *культуру педагогічного спілкування*);

– емпатійно-рефлексивна (здатність відчувати стан інших людей, співпереживати їм, ставити себе на місце інших і аналізувати ситуацію різнобічно, яка складає *психологічну компетентність*);

– морально-етична або ціннісна складова (цінності, ціннісні орієнтири, морально-етичні переконання, які виявляються у *моральному ставленні до учнів*);

– емоційно-регулятивна (емоційний інтелект, здатність регулювати власні емоційні стани).

Відповідно до зазначених складових було розроблено авторський опитувальник *“Вивчення розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності (в умовах НУШ)”*, що дозволяє визначати рівень розвитку (або сформованості) комунікативного компонента психологічної готовності вчителя НУШ до педагогічної діяльності.

В основу опитувальника покладено психодіагностичні запитання, які дозволяють досліджувати рівень сформованості як окремих складових комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності, так і загального показника – комунікативного компонента психологічної готовності педагога НУШ до професійної діяльності. Вони також дають змогу виявляти чинники, які сприяють або перешкоджають ефективній комунікації педагога, і його *“зони росту”* (тобто, що потрібно розвивати для покращення ефективної комунікації).

Інструкція: Оцініть вірність тверджень для Вас за шкалою від 1 до 6, де 1 – це *“повністю не згодний (-а)”*, а 6 – *“повністю згодний (-а)”*. Відповідно, низький рівень розвитку – бали 1 і 2, середній – 3 і 4, високий – 5 і 6.

Текст опитувальника

“Вивчення розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності (в умовах НУШ)”:

1. Я відкрита і комунікабельна людина.
2. Я легко знаходжу спільну мову з різними людьми.
3. Мені подобається спілкуватися як *“один на один”*, так і з групами людей, колективів.
4. Я відчуваю, як мені краще будувати спілкування з різними людьми в різних ситуаціях.
5. Я відчуваю себе на рівних з усіма людьми, з якими я вступаю в комунікацію, незалежно від віку, статі, професії, соціального статусу.
6. Мені подобається моя професія, і я відчуваю себе на своєму місці.
7. Вважаю, що я тактовна людина і в мене є відчуття доречності і міри.
8. У мене високий рівень розвитку культури спілкування, зокрема професійної.
9. Я із задоволенням спілкуюсь з учнями в позаурочний час.
10. Я люблю дітей і завжди уважний (-а) до своїх учнів.
11. Я відчуваю щирий інтерес до дитячої особистості і поважаю думку своїх учнів.
12. Я згоден (-а), що запорука успішного спілкування – це щирість, довіра,

- інтерес, неупередженість і толерантність до чужих поглядів.
13. Мені властиво відчувати настрій, внутрішній стан інших людей.
 14. Я завжди намагаюся зрозуміти істинні мотиви вчинків своїх учнів.
 15. Навіть тоді, коли мої учні зробили хибний вчинок, я все одно продовжую ставитися до них з вірою в їхні найкращі якості.
 16. Я завжди прагну допомогти своїм учням і вірю в їхній потенціал.
 17. У спірних ситуаціях я завжди стараюся поставити себе на місце інших людей і подивитися на все їхніми очима.
 18. Якщо учень образив мене, я здатний (-а) сказати йому про свої почуття і дати йому можливість вибрати, як реагувати, які свої якості проявити.
 19. Для мене важливе психологічне благополуччя і якість життя моїх учнів.
 20. Я завжди щиро радію успіхам інших людей, та коли радіти в мене не виходить, я шукаю причину всередині себе.
 21. Я схильний (-а) до самоаналізу і до різностороннього аналізу ситуацій, які відбуваються в моєму житті і житті учнів.
 22. Я завжди співпереживаю своїм учням у складних і щасливих моментах їхнього життя.
 23. Мені легко визнати свою неправоту і попросити вибачення.
 24. Я піклуюся про почуття своїх учнів і при цьому я можу відкрито і спокійно висловити їм своє ставлення до їхніх поведінки та вчинків.
 25. Мої слова і дії зазвичай збігаються.
 26. У кожній ситуації я маю власну чітку особистісну позицію стосовно тих чи інших випадків, подій, явищ.
 27. У мене є чіткі та усвідомлені мною цінності, якими я керуюся при прийнятті будь-яких рішень.
 28. Зазвичай учні прислухаються до мене.
 29. Я знаю, що мої учні не хочуть втратити мою повагу до них.
 30. Я усвідомлюю свій вплив на особистість учня і несу за це відповідальність.
 31. Для мене важливо донести учням, що таке почуття власної гідності і чому важливо його берегти.
 32. Я прагну стимулювати учнів до духовного розвитку через власний приклад, даючи їм завжди право вибору.
 33. Я відчуваю, що учні цінують моє до них ставлення.
 34. Я завжди стараюся приймати людей такими, якими вони є.
 35. Я визнаю і ціную унікальність особистості кожного мого учня.
 36. Я дуже сподіваюся, що зможу донести моїм учням суть і значення таких добродієностей як: віра, надія, любов, милосердя, мужність, помірність, цнотливість, смиренність, доброта, чесність, справедливість, терпіння і старанність.
 37. Я емоційно врівноважена людина.
 38. Я добре розбираюся в емоційних станах інших людей.
 39. Я знаю, що таке емоційний інтелект.
 40. Я ніколи не кричу на учнів.
 41. Я добре керую своєю поведінкою.

42. Я вмію говорити про свої почуття і коректно відстоювати свої межі.
43. Як правило, мені вдається гідно долати навіть дуже важкі емоційно ситуації.
44. Інші люди говорять, що я спокійна, врівноважена людина.
45. Я люблю від душі посміятися, в мене хороше почуття гумору.
46. Коли мені сумно чи щось мене розізлило, я дозволяю собі поплакати чи позлитися недовго.
47. Я вмію створювати гарний настрій у себе і у своїх учнів.
48. Мені притаманне позитивне світосприйняття, я можу назвати себе оптимістом.
49. Що заважає мені у професійній комунікації з моїми учнями та колегами?.....
50. Що допомагає мені у професійній комунікації з моїми учнями та колегами?.....
51. Що мені потрібно в собі розвинути для покращення якості моєї професійної комунікації?
- а) впевненість в собі
- б) емоційний інтелект
- в) позитивне мислення
- г) вміння зберігати спокій
- д) вміння спілкуватися на рівних
- ж) культуру спілкування
- з) ваші варіанти:.....

Відповіді вносяться у бланк відповідей опитувальника:

1 –	5 –	9 –	13 –	17 –	21 –	25 –	29 –	33 –	37 –	41 –	45 –	
2 –	6 –	10 –	14 –	18 –	22 –	26 –	30 –	34 –	38 –	42 –	46 –	
3 –	7 –	11 –	15 –	19 –	23 –	27 –	31 –	35 –	39 –	43 –	47 –	
4 –	8 –	12 –	16 –	20 –	24 –	28 –	32 –	36 –	40 –	44 –	48 –	
Σ=			Σ=			Σ=			Σ=			Σ=
Комунікативна складова –			Емпатійно- рефлексивна –			Морально-етична –			Емоційно- регулятивна –			

Відповіді на відкриті питання 49, 50, 51 – аналізуються окремо, використовуючи метод контент-аналізу.

Процедура обробки емпіричних даних.

Підраховуємо алгебраїчну суму балів (Σ), загальну і по кожній складовій. Записуємо результат у відповідне “віконце”. Кожний показник ділимо на кількість респондентів і отримуємо показник загального рівня розвитку комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності і показники розвитку кожної його складової.

Норми рівнів для загального показника розвитку комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя Нової української школи до педагогічної діяльності:

до 143	144 – 239	240 – 288
Низький рівень розвитку	Середній рівень розвитку	Високий рівень розвитку

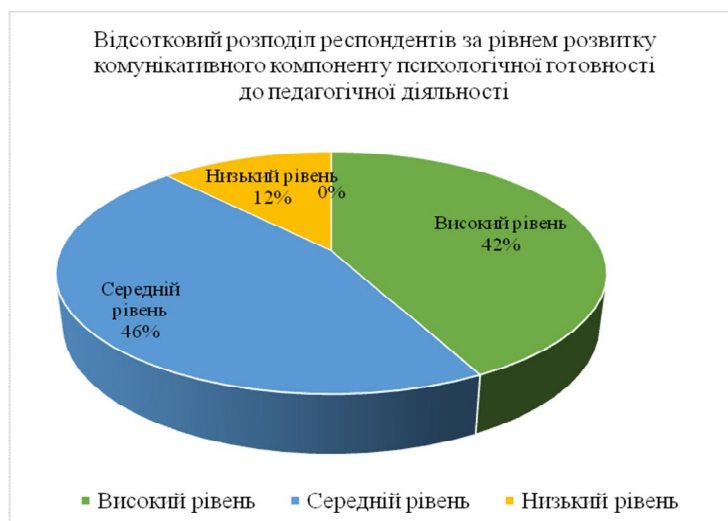
Нами було проведено емпіричне дослідження рівня розвитку комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя НУШ до педагогічної діяльності.

За результатами констатувального експерименту:

1) визначено загальний показник розвитку комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах НУШ серед респондентів, який становить 230,21 балів і відповідає середньому рівню;

2) виявлено частку респондентів з низьким (12%), середнім (46%) і високим (42%) рівнем розвитку досліджуваного феномену;

3) встановлено відсоткове співвідношення розвитку складових комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності, де найбільш розвиненими є морально-етична складова (32%) та комунікативна складова (29%), дещо менш розвинена емпатійно-рефлексивна складова (25%) і найменш розвинутою є емоційно-регулятивна складова (12%);

4) проаналізовано відповіді респондентів на питання опитувальника з варіантами відповідей і відкриті питання за допомогою методу контент-аналізу, який дозволив виявити сильні сторони і проблемні аспекти (зони розвитку) професійної комунікації вчителів НУШ.

Для виявлення сильних сторін вчителів НУШ у їх професійній комунікації респонденти дали відповіді на відкрите питання “Що допомагає мені у професійній комунікації з моїми учнями та колегами?”.

Аналіз відповідей дозволив виявити, що успішній професійній комунікації педагогів сприяють: *відкритість, бажання спілкуватися, любов до дітей і до людей в цілому, щирість та доброта, емпатія, бажання допомогти, інтуїція, уважність до людей, спостережливність та толерантність, відкритість, чесність, позитив, активність, комунікабельність, спільні інтереси, почуття гумору, вміння слухати, повага, терпіння, любов до професії, досвід, знання і навички; додаткові заходи: семінари, конференції,*

тематичні уроки, тренінги.

Так, на питання “Що мені потрібно в собі розвинути для покращення якості моєї професійної комунікації?” найчастіше респондентами були зазначені такі відповіді:

- “вміння зберігати спокій” – 60,6%,
- “впевненість в собі” – 48,5%.
- “емоційний інтелект” – 36,4%,
- “позитивне мислення” – 33,3%.

Відсоткове співвідношення розвитку складових комунікативного компоненту психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності

На відкрите питання “Що заважає мені у професійній комунікації з моїми учнями та колегами” найчастіше респонденти давали відповіді, що пов'язані з темами емоційної регуляції поведінки, емоційного вигорання і нересурсного стану, невпевненості у собі, відсутності позитивного мислення та розуміння з боку інших. Приклади відповідей:

- “деяка невпевненість у собі”,
- “стрибки настрою, втома, недотримання границь”,
- “іноді тяжко стримувати свої емоції”,
- “іноколи відсутність розуміння з їх боку”,
- “безпорадність, глибинна байдужість”,
- “іноколи треба більш позитивно ставитись до ситуацій”,
- “вигорання, відсутність ресурсу”,
- “іноколи дратуюсь, якщо мене довго не можуть зрозуміти”,
- “закритість, сумніви, невпевненість в своїх силах”,
- “втома, дратівливість, купа непотрібної роботи”,
- “деколи бракує впевненості” тощо.

Висновки. Таким чином, у результаті констатувального експерименту визначено середній рівень розвитку досліджуваного феномену серед вчителів НУШ. Цей показник, на нашу думку, пояснюється такими притаманними вчителям якостями як: любов до дітей і до професії, бажання налагодити комунікацію і допомогти, емпатія, щирість, доброта, повага,

терпіння, вміння слухати тощо; достатньо високі показники по вибірці також можемо пояснити набутих усвідомлених вчителями досвідом, розвиненими комунікаційними навичками та підвищенням кваліфікації на семінарах, конференціях, тренінгах і тематичних уроках.

Водночас зазначимо, що незважаючи на середній рівень загального показника розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до професійної діяльності, визначено, що найменш розвинутою є емоційно-регулятивна складова досліджуваного феномену. Цей результат підтвердили також відповіді респондентів на відкриті питання опитувальника, завдяки яким нами було виявлено проблемні аспекти розвитку комунікативного компонента. Вони пов'язані з емоційною регуляцією поведінки, емоційним вигоранням і відсутністю ресурсу, невпевненістю у собі, схильністю до негативного мислення, відсутністю порозуміння з оточуючими. Виявлено також потреби у розвитку емоційного інтелекту, вмінні зберігати спокій, позитивному мисленні і впевненості в собі.

Результати, отримані на цьому етапі наукового пошуку, стануть підґрунтям для розроблення, експериментальної перевірки та апробації програми розвитку комунікативного компонента психологічної готовності вчителя до педагогічної діяльності в умовах НУШ.

Використана література:

1. Аткинсон М. Мастерство жизни: Внутренняя динамика развития. Москва : Альпина Паблишер, 2012. 214 с.
2. Нові професійні ролі і завдання сучасного вчителя в контексті концепції Нової української школи. *Всеосвіта*: веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdannasucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>
3. Педагогічна творчість і майстерність: хрестоматія : навч. посібник. Київ, 2000. 167 с.
4. Роджерс К. Свобода учиться. Москва : Смысл, 2002. 527 с.
5. Сиразеева А. Ф. Человекоцентрированная технология обучения Карла Роджерса. *Фундаментальные исследования*. 2007. № 6. С. 54-55.
6. Смирнов С. А. Педагогика: педагогические теории, системы, технологии : учебное пособие [для студентов высших и средних пед. учебных заведений]. Москва : Академия, 2001. 512 с.

References:

1. Atkinson M. Masterstvo zhizni: Vnutrennyaya dinamika razvitiya. Moskva : Alpina Pablisher, 2012. 214 s.
2. Novi profesiini roli i zavdannia suchasnoho vchytelia v konteksti kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly. *Vseosvita*: veb-sajt. URL: <https://vseosvita.ua/library/novi-profesijni-rol-i-zavdannasucasnogo-vcitela-v-konteksti-koncepcii-novoi-ukrainskoi-skoli-87162.html>
3. Pedagogichna tvorchist i maisternist: khrestomatia : navch. posibnyk. Kyiv, 2000. 167 s.
4. Rodzhers K. Svoboda uchitsya. Moskva : Smysl, 2002. 527 s.
5. Sirazeeva A. F. Chelovekocentrirovannaya tehnologiya obucheniya Karla Rodzhersa. *Fundamentalnye issledovaniya*. 2007. № 6. S. 54-55.
6. Smirnov S. A. Pedagogika: pedagogicheskie teorii, sistemy, tehnologii : uchebnoe posobie [dlya studentov vysshih i srednih ped. uchebnyh zavedenij]. Moskva : Akademiya, 2001. 512 s.

ИВАНОВА О. В. Эмпирическое исследование развития коммуникативного компонента психологической готовности учителя к педагогической деятельности.

Отражены результаты эмпирического исследования развития коммуникативного

компонента психологической готовности учителя к педагогической деятельности в условиях Новой украинской школы. Раскрыта актуальность исследуемой проблемы, обоснованы её теоретико-методологические принципы. Определено содержание и структура исследуемого феномена. Выделены и охарактеризованы составляющие коммуникативного компонента психологической готовности учителя к педагогической деятельности. Представлен авторский опросник "Изучения развития коммуникативного компонента психологической готовности учителя к педагогической деятельности", что позволяет выявить уровень развития (или сформированности) коммуникативного компонента психологической готовности учителя НУШ к педагогической деятельности. Проанализированы, количественно и качественно, полученные экспериментальные данные. Очерчены перспективы дальнейшего научного поиска.

Уровень развития коммуникативного компонента психологической готовности учителя к педагогической деятельности в условиях Новой украинской школы является индикатором качества проявления таких педагогических способностей как способность составлять учебный материал для учащихся; понимание учителем учащегося; творчество в труде; педагогическое волевое воздействие на детей; способность организовать детский коллектив; интерес к детям; содержательность и яркость речи; педагогическая тактичность; способность связывать учебный материал с жизнью; наблюдательность; педагогическая требовательность и т.д. Кроме указанных педагогических способностей, коммуникативный компонент педагогической деятельности учителя аккумулирует в себе морально-ценностный и нравственный аспекты, которые педагог транслирует во время взаимодействия с учениками (как непосредственно на уроке, так и во внеурочное время). Они определяют метод проявления указанных педагогических способностей в коммуникативном процессе. В контексте формирующего влияния учителя Новой украинской школы (как образца) на личность ученика особое значение приобретает согласованность поведения учителя с морально-нравственными принципами, которые он декларирует.

Ключевые слова: учитель, новая украинская школа, ученик, личность, развивающее влияние, психологическая готовность, коммуникативный компонент, педагогическая деятельность, исследование.

IVANOVA O. Empirical study of the development of the communicative component of the teacher's psychological readiness for pedagogical activity.

An empirical study of the development of the communicative component of psychological readiness of teachers for teaching in the New Ukrainian school. The relevance of the researched problem is revealed. The theoretical and methodological basis of the statement experiment is outlined. The content and structure of the studied phenomenon are determined. The components of the communicative component of the teacher's psychological readiness for pedagogical activity are singled out and described. The author's questionnaire "Study of the development of the communicative component of the teacher's psychological readiness for pedagogical activity" is presented, which allows to determine the level of development (or formation) of the communicative component of the teacher's psychological readiness for pedagogical activity. The data obtained as a result of the experiment were analyzed, quantitatively and qualitatively. The further course of scientific research is outlined.

The level of development of the communicative component of psychological readiness of a teacher for pedagogical activity in the conditions of the New Ukrainian School is an indicator of the quality of manifestation of such pedagogical abilities as: ability to compose educational material for students; teacher's understanding of the student; creativity at work; pedagogical volitional influence on children; ability to organize a children's team; interest in children; content and brightness of language; pedagogical tact; ability to connect educational material with life; observation; pedagogical demands, etc. In addition to these pedagogical abilities, the communicative component of the teacher's pedagogical activity accumulates moral and value and ethical aspects that the teacher transmits during the interaction with students (both directly in class and in extracurricular activities).

They determine the way of manifestation of these pedagogical abilities in the communicative process. In the context of the formative influence of the teacher of the New Ukrainian school (as a model) on the personality of the student, the consistency of the teacher's behavior with the moral and ethical principles he declares acquires special significance.

Keywords: teacher, new Ukrainian school, student, personality, developmental influence, psychological readiness, communicative component, pedagogical activity, research.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-151.2021.10>

УДК 811.111-26:371.3:808.2](045)

Коломієць С. С., Антоненко І. І.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ АНГЛІЙСЬКОМУ ПИСЕМНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ ТА РЕДАГУВАННЯ

Створення загального європейського простору вищої освіти на базі освітніх програм, що відповідають вимогам Ради Європи, а також вимогам до молодих фахівців в аспекті реалізації програм академічної мобільності, потребують підвищення якості мовної освіти, важливим аспектом якої є сформованість іншомовної компетентності у писемному мовленні.

У статті представлено модель формування іншомовної комунікативної компетентності у процесі навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців з видавничої справи та редагування. Важливою умовою ефективного оволодіння професійно орієнтованим англійським письмом є створення чіткої організації навчального процесу відповідно до конкретних умов та компонентів процесу навчання, які важливі як для професійної, так і для іншомовно-мовленнєвої діяльності. Визначення цілей, завдання, змісту, принципів навчання, розроблення підсистеми вправ та вимог дозволяє створити модель організації навчання професійно орієнтованого писемного мовлення майбутніх фахівців видавничої галузі на основі компетентнісного та жанрового підходів. Головною метою розробки моделі оволодіння професійно орієнтованим писемним мовленням є поетапне формування у майбутніх бакалаврів навичок та вдосконалення вмінь створювати англійськомовні професійно орієнтовані повідомлення.

Зазначено про доцільність використання жанрового підходу в процесі формування у майбутніх фахівців вмінь професійно орієнтованого писемного мовлення. Приділено увагу поетапності, послідовності викладу навчального матеріалу, спрямованості оволодіння знаннями, навичками та вміннями професійно орієнтованого навчання. Підкреслено важливість параметрів системності та послідовності дій, які реалізуються за допомогою розробленої підсистеми вправ, яка спрямована на оволодіння вміннями створювати тексти у жанрах анонсу, інформаційної та рекламної заміток.

Ключові слова: навчання писемного мовлення, професійно орієнтоване писемне мовлення, модель навчання студентів, формування іншомовної компетентності, етапи навчання, майбутніх фахівців видавничої галузі.

Створення загального європейського простору вищої освіти на базі освітніх програм, що відповідають вимогам Ради Європи, а також вимогам до